

Täysistunto

Tiistai 9.2.2016 klo 14.01—19.29

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulosottokaaren ja velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

17.08 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen ulosottokaaren muuttamisesta. Esityksessä pyritään siihen, että ulosottomenettely yksinkertaistuu, nopeutuu ja joustavoituu tavalla, joka ei vaaranna asianosaisten oikeusturvaa. Menettelysäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan nykyaikaisen sähköisen asioinnin vaatimuksia. Asiakirjojen toimittaminen vastaanottajalle mahdollistettaisiin postiosoitteen sijasta kansalaisen tai yrityksen ja viranomaisen väliseen yhteydenpitoon tarkoitettuun valtakunnalliseen sähköiseen asiointijärjestelmään eli niin sanotulle sähköiselle asiointitilille. Ehdotus liittyy julkisten palvelujen digitalisointiin, joka on hallituksen kärkihankkeita.

Ulosottomyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että laissa otetaan huomioon sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Julkiset huutokaupat ovat enenevässä määrin siirtyneet internetiin. Edellytyksiä, joilla ulosottomies voi toimittaa sähköisen huutokaupan tai muun vapaan myynnin, ehdotetaan lievennettäväksi. Ulosottomies voisi kahden myyntiyrityksen sijasta järjestää kolme myyntiä. Lisäksi kirjallista valvontamenettelyä nopeutettaisiin.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta. Sen tarkoituksena on selkeyttää sitä, milloin oikeudellinen katkaisutoimi ei johda velan vanhentumisen katkeamiseen. Esityksellä on tarkoitus vastata ulosottolaitoksen kiristyvään määrärahatilanteeseen. Ulosottolaitoksen taloudellinen tilanne tiukkenee vuoteen 19 mennessä 8 miljoonalla eurolla vuoteen 14 verrattuna johtuen jo tehdyistä säästöpäätöksistä.

Tällä esityksellä ei ole budjettivaikutuksia, vaan kysymys on säästöistä, jotka ovat välttämättömiä toiminnan mukauttamiseksi kehyksen tiukkenevaan määrärahasoon. Sähköiseen asiointiin siirtymisellä arvioidaan saavutettavan säästöä postitukseen liittyvissä kuluissa vähitellen vuositasolla 900 000 euroa vuodesta 19 alkaen. Loput, suuremmat säästöt on tarkoitus toteuttaa valmisteilla olevan ulosottolaitoksen rakenneuudistuksen yhteydessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

17.10 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat ja ministerit! Vuoden 2014 aikana ulosottovelallisia oli 481 000 henkilöä. Tämä on lähes 9 prosenttia Suomen kansalaisista. Velallisista vain vajaa 60 prosenttia selviytyy veloistaan. Nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä ei keskitytä ulosottovelallisten ihmisten elämäntilanteen parantamiseen vaan keskitytään ulosottomenettelyyn ja hallinnon kustannussäästöihin.

Arvoisa puhemies! Hyvin usein käy niin, että ulosotossa olevan henkilön ei kannata mennä töihin, koska ulosotto korkoineen vie niin suuren osan palkasta, että palkan osuus jää pienemmäksi kuin toimeentulotuki. Nykyinen ulosottolaki määrää, että ennakonpidätyksen jälkeisestä palkasta kaksi kolmasosaa on jätettävä ulosmittaamatta. Palkan ollessa hyvin pieni sitä pehmennetään suojaosuussäädöksillä, joilla ei kuitenkaan ole suurta vaikutusta siihen, että ulosotto hyvin usein tuhoaa pienituloisen ansiotyöhalut ja suorastaan ajaa ihmiset hengenpitimikseen harmaille työmarkkinoille.

Jotta ihmiset pääsevät pois velkakierteestä ja köyhyydestä ja jotta edistetään Suomen työllisyyttä, tulee suojaosuutta kasvattaa. Tämä voitaisiin ratkaista muuttamalla ulosottolakia esimerkiksi niin, että korkeintaan yksi kymmenesosa voimassa olevan yleissitovan työehtosopimuksen mukaisesta tulosta olisi ulosoton alaista. Tällä toimenpiteellä viestitettäisiin pienituloisille ulosottovelallisille, että heidän elämässään on toivoa ja tehtyjen virheiden vuoksi ei tarvitse kärsiä koko loppuelämänsä. Ratkaisu hyödyttäisi sekä velallista että velkojaa velkansa hoitamatta jättäneiden ryhtyessä maksamaan heidän tuloihinsa nähden järkevämpiä osuuksia. Asian korjaamisella olisi myönteinen vaikutus kuntien ja valtion verotuloihin, sekä toimeentulotukimenot pienenisivät.

Nyt kun ministeri on paikalla, niin kysyn: mitä aiotte tehdä näiden pienituloisten ulosottovelallisten tilanteen parantamiseksi, ja miksi annoitte suojaosuuksien heikentyä tämän vuoden alusta? Olisitte voineet halutessanne parantaa näiden ihmisten elämää, sillä valta antaa mahdollisuuden toimia.

17.13 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Taavitsainen kiinnitti ihan oikeaan asiaan huomiota. Kyllä näitä ulosotossa olevien henkilöitten suojaosuuksia heidän tuloistaan täytyy säännöllisesti seurata ja katsoa, että ne ovat inhimillisiä ja kannustavia — sitä kannustavuuttahan hallitus ennen kaikkea ajaa.

Haluaisin ehkä itsekin kysyä oikeusministeriltä: miten on mietitty, voisiko ulosottovelkojen vanhentumista nykyistä enemmän harkita? Nythän meillä onneksi on tullut se tilanne, että velatkin jossain kohtaa vanhentuvat ja pääsee synneistään tässäkin mielessä eroon.

Ja oikeastaan myös sellaisen asian haluaisin kysyä oikeusministeriltä, mikä liittyy tähän kokonaisuuteen, että mitenkä voi se positiivinen luottorekisteri eli se, että meillä olisi kansallinen rekisteri, mistä näkyvät jokaisen henkilön velat. Onko se edennyt mitenkään? Kyllä meidän pitäisi tehdä myös semmoista valistustyötä ja kasvatustyötä, että ihmiset eivät hillittömästi velkaantuisi. Velat kuitenkin pitää maksaa, se on markkinatalouden pohja.

17.14 Kauko Juhantalo kesk: Herra puhemies! Edustajat Taavitsainen ja Kurvinen kiinnittävät aivan oikeaan asiaan huomiota yksityisen velallisen kannalta katsottaessa. Molemmat ovat tärkeitä asioita.

Minun tekee mieleni vähän kerrata, mitä tässä ulosottolain kehityksessä on tapahtunut. Vuosien 91—92 laman jälkeen Suomessa kasvoi valtavalla vauhdilla ulosottoon joutuneiden ihmisten määrä, ja silloin havaittiin, että meidän ulosottolaki — silloinen, nyttemmin se sitten muutettiin Ruotsin bäge-mallin mukaan ulosottokaareksi — oli niin vanha ja kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

kea, että useammassa vaiheessa tultiin tähän päivään. Tämä taitaa olla jo neljäs vaihe, pari kolme vaihetta on joustavuutta, oikeusvarmuutta vahvistettu, nimenomaan vanhentumista korjattu ja niin edelleen.

Minusta tämä ministeri Lindströmin nyt antama lainsäädäntöjatkosopii vallan mainios-
ti tähän tilanteeseen, koska meillä tosiaan on niin paljon velallisia henkilöitä kuin edustaja
Taavitsainen sanoi. Tämän lain esitöistä ilmenee, että niitä on kaikkiaan 536 000, joista yh-
teisöjä on noin 55 000, ja ulosottomittauksia noin 631 000 — tämä on valtava määrä.

Minusta tässä on monta hyvää asiaa, koska silloin aikaisemmin oli ainoastaan huuto-
kauppa se menettely, jolla toteutettiin ulosoton realisointia, ja tässä edelleen, muun muas-
sa digihommien kautta, sähköisen menettelyn kautta, nopeutetaan eri vaihtoehtoja ja kan-
nustetaan tällaista vapaata kaupankäyntiä, muun muassa internetin kautta. Se on tällä het-
kellä vallitseva käytäntö, ja sitä edelleen muutetaan kyllä tähän sähköiseen suuntaan. Tämä
on erittäin hyvä keino, ja siinä myös ulosottomiehen käytännön mahdollisuudet toimia
olennaisesti paranevat. Tästä on siis tullut pääasiallinen menettely, ja nytkin tässä uudessa
pitää erityisesti ottaa saatavissa oleva hinta, kustannukset ja ulosottomenettelyn aika huo-
mioon, jotta ei tule tällaista pitkästä, lopulta huutokauppaan johtavaa menettelyä, jossa kär-
sivät nimenomaan molemmat osapuolet.

Tässä on tärkeä osa myös tällä velan vanhentumisella. Siinä lainsäädännön sisältö ja oi-
keuskäytäntö ovat jollakin tavalla kulkeneet eri teitä, siten että korkeimman oikeuden rat-
kaisujen perusteella, osin myös äänestettäessä, on tullut ratkaisuja, joissa velan vanhentu-
misen peruste poikkeaa siitä, mitä tuossa kolmannessa vaiheessa tarkoitettiin vanhentumi-
sella. Ja tämä ei tarkoita yksinomaan etua sille velalliselle eikä tarkoita velkojalle mutta
ehkä hivenen enemmän velkojan etua, sikäli että saadaan täsmällisyyttä siihen, milloin vel-
kasaatava on vanhentunut. Nimittäin kymmeniätuhansia ihmisiä keinotekoisesti pakenee,
niin että tuota tiedoksiantoa ei voida heille toimittaa, ja yrittää erilaisin toimenpitein kek-
siä, miten ulosottomies ei tiedoksiantoa heille voi saada. Tässä täsmennetään se menettely
sikäli, että tätä tiedoksiantomenettelyä helpotetaan: noudattamalla tarkoin lainsäädännön
muotoja tiedoksianto on perille tullut. Tämä kieltämättä oikeuttaa entistä paremmin velko-
jan oikeusturvaa mutta samalla myös heijastuu velallisen oikeusturvaan sikäli, että hän ei
yritä venkoilla ja pakoilla valtavan pitkään, vuosia, vuosia, niin että sitten vihdoinkin, viime
hetkellä, saakin sen tiedon ja tuo pakoilu on epäonnistunut ja tuhonnut ihmisen mahdolli-
suuksia alkaa uudelleen järkevällä tavalla tehdä töitä.

Mielelläni kannatan tätä, ja on järkevä ajattelutapa tämä ulosottokaaren tämän vaiheen
uudistaminen.

17.19 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty todella hyviä puheen-
vuoroja, esimerkiksi edellinen, edustaja Juhantalon erittäin analyttinen puheenvuoro.
Voisinko todeta, että meitä täällä eduskunnassa istuvia joskus arvostellaan siitä, että emme
käy vakavasti asioita läpi ja pohdi näitä lakiesityksiä. Minusta ainakin tämä keskustelu,
mitä täällä on käyty tämän ulosottokaaren muuttamisen ja vanhentumislain muuttamisen
osalta, on ollut kaikkea muuta.

Pidän erittäin positiivisena sitä, että digitalisaatio huomioidaan, kaikki sähköiset mah-
dollisuudet huomioidaan nyt laajasti tässä ulosoton käytännön toteuttamisessa. Se palve-
lee varmasti valtion viranomaisten etua, se palvelee velkojien etua, se palvelee ulosottove-
lallisten etua. Toivon, että tämä digitalisaatio etenee Juha Sipilän hallitusohjelman mukai-
sesti ja myös muualla oikeudenhoidossa ja lainkäytössä me saamme videoyhteydet käräjä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

saleihin, pystymme etätodistelut ja muut hoitamaan ja säästämään siten vaivaa ja kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Kaikki suomalaiset eivät pärjää siinä luottotaloudessa, missä tällä hetkellä eletään. Varsinkin nuorilla ja iäkkäillä ihmisillä ja muuten haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä on vaikeuksia pitää itsekuri ja hallita ehkä sitä omaa velkaantumistaan. Toisaalta kuitenkin kaikessa maksukyvyttömyyslainsäädännössä pitää ylläpitää maksumoraalia, ja kevytmielistä velkaantumista ei pidä tukea. Toivoisinkin, että kaikilla kouluasteilla, niin peruskoulussa kuin sitten toisen asteen oppilaitoksissa, oikeus- ja taloustietoa tulisi enemmän mukaan.

Jaan kyllä niin edustaja Juhantalon kuin edustaja Taavitsaisenkin huolen siitä, että meidän pitää varoa, etteivät ulosoton korot, maksut ja liian pienet suojaosuudet johda siihen, että velkaantunut ihminen lopettaa elämänsä ja lopettaa olemasta tuottava yhteiskunnan jäsen. Siihen ei saa tämä tilanne johtaa, vaikka meidän pitää pitää huolta siitä, että velat pitää maksaa — vaikka täällä taisi vasemmalta puolelta salia joku sitäkin jo tuolla yksityisessä keskustelussa epäillä.

17.22 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan erittäin hyviä puheenvuoroja, siinä täytyy kompata edellistä puhujaa.

Oikeastaan tuossa innostuin miettimään sellaista asiaa, kun kävin eräänä päivänä keskustelua siitä, kuinka vaikeaa nykyisin on saada pankeista lainaa. Pankit ovat tiukentaneet sitä, varmasti ihan järkevistään syistä. No, nyt on ollut sitten semmoisiakin tilanteita, että jos hyvinkin toimeentulevilla ihmisillä ei ole säästöjä, he eivät saa asuntolainaa ilman omia säästöjä. Kovilla vuokrilla sitä ei saa aikaiseksi. Se on toinen keskustelu, mutta siinäkin on miettimistä, että nykyisin ihmiset eivät saa lainaa. No, sitten jos ei saa pankista lainaa, turvaudutaan helposti näihin pikavippeihin, ja monilla siitä aiheutuu näitä maksuvaikeuksia. Siellä on kuitenkin huomattavasti kovemmat korot.

Minusta on hyvä aina, että näitä menettelyjä sujuvoitetaan. Se ei ole minusta vastoin velallisen oikeusturvaa eikä se ole huono asia, että sujuvoitetaan ja järkevöitetään prosesseja, niin että siinä mielessä en ymmärtänyt sitä kytköstä, kun sanottiin, että miksi järkevöitetään menettelyjä, kun ei puututa siihen sisältöön. Siihen sisältöönkin pitää puuttua, mutta eihän se saa olla esteenä sille, että sitä prosessia järkevöitetään.

On kannettu myös huolta siitä, että tässä ulosottomenettelyssä on olemassa sellainen tilanne esimerkiksi, että jos henkilö on toimeentulotuella, hänen ei koskaan kannata työllistyäkään, koska jos hänellä on paljon velkoja, hän odottaa, että ne vanhenevat, koska siitä ei mitään mene. Olen kerran kuullut semmoisenkin idean eräältä Kelan virkailijalta, että pitäisiköhän siitä vaikka 10 euroa mennä, niin se olisi semmoinen... Kun me puhumme aina niistä kannustinloukuista, niin tämä siis ihan niin kuin ideointina. Ei sekään ole meille kansantaloudellisesti järkevää, että sitten joku henkilö katsoo, että hänen kannattaa olla menemättä töihin tai elää tietyillä tuilla, ei tarvitse mitään lyhentää. Mutta toki meidän pitää myös muistaa sellaiset ihmiset, jotka ovat velkakierteessä, että he joskus pääsisivät siitä eroon. Yksi on tietysti just näiden korkojen kanssa: se velka korkoineen saattaa olla niin valtava, ettei tämä ihminen ikinä selviä siitä.

Tässä on ministerille isoa tonttia ja pohdittavaa.

17.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Täällä on ollut tosi hyviä puheenvuoroja aiheesta. Ulosottohäiriöisiä on tänä päivänä todella paljon, ja lisää tulee koko ajan. Muistam-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2016 vp

me 91—92 laman jälkeen ihmiset, jotka joutuivat silloin ulosottoon: tapahtui suuria tragedioita, itsemurhia jopa. On paljon niitä henkilöitä, jotka tänä päivänä ovat vielä ulosotossa näitten vuosien jälkeen, ja ihmisen pitäisi kuitenkin päästä jaloilleen ja jatkamaan elämäänsä. Jotain kohtuutta pitäisi löytyä myös yhteiskunnan taholta. Velka voidaan myös uusia aina vain uudestaan, ja periaatteessa ihminen voi olla koko ikänsä tässä velkavankeudessa.

Tietysti vastuullinen pitää olla. Kun velkaan on joutunut ja velkaa on tullut, niin sitä pitää myös maksaa. Myös tässä maksusuunnitelman teossa voisi olla vähän helpottavia asioita, että ihminen pääsisi tähän suunnitelman piiriin. On paljon ihmisiä, jotka sanovat, että se on hyvin hankalaa ja he ovat yrittäneet mutta ei onnistu tämän maksusuunnitelman piiriin pääseminen. Haluankin ministeri Lindströmiltä kysyä, onko siihen mitään mahdollisuuksia tehdä helpotuksia, koska se on yhteiskunnalle ja henkilölle itselleen hyvä, että se velka tulee maksettua.

Myös pienikin maksuhäiriö, 5 euron maksamattomuus jopa vahingossa, voi johtaa jopa ulosottoon ja voi johtaa jopa oikeuskäytäntöön. Sen jälkeen siinä onkin sitten jo todella suuret maksut. Oikeuslaitoksen on ihan turhaa näitä asioita käsitellä, siihen pitäisi saada jotain joustavuutta.

Myös pankkitunnusten puuttuminen aiheuttaa monelle maksuhäiriöiselle vaikeuksia saada tietoa ja maksaa laskujaan jopa. (Puhemies koputtaa) Siihen ilmeisesti on tulossa helpotuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä ministerille paikalta 1 minuutti.

17.26 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan nopeasti. — Tämä oli tärkeä keskustelu, kaikille kiitoksia siitä.

Tämä esitys keskittyy siis nyt tähän joustavoittamiseen ja tähän, sanotaanko, digitalisointiin, mutta totta ihmeessä tuolla oikeusministeriön puolella me olemme keskustelleet muustakin. Minulle on käynyt moni delegaatio tuomassa viestiä näistä suojaosuuksista, velallisen asemasta, ulosottovelkojen vanhentumisesta, on keskusteltu positiivisesta luottorekisteristä, mutta ne ovat enemmän keskusteluja.

Edustaja Kurvinen nosti esille tämän maksumoraalin. Eli meillä on tavallaan tämä suojaosuus ja toisaalta tämä maksumoraali, ja näitten kahden asian kanssa tässä täytyy tasapainoilla niin, että ne ovat suhteellisen oikealla tasolla. Minä ymmärrän sen, että osa ihmisistä joutuu todella koviin, ja näitten ulosottovelkojen vanhentuminen on semmoinen asia, mistä minulla on jo esityksiä valmiiksi mietittynä, mutta ne ovat ehkä enemmän henkilökohtaisia kuin sinällään hallituksen. Ne täytyy tietysti sitten siunata hallituksen kautta, me nevätkö ne läpi, mutta kyllä olen näitä miettinyt ja otan tämän asian todella vakavasti.

Kiitoksia keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.